

โฉนดที่ 5 การพัฒนาต้นแบบการทำเกษตรผสมผสานเพื่อการอนุรักษ์ป่าไม้บนพื้นที่สูง

ความสำคัญและวัตถุประสงค์

- ประเทศไทยมีพื้นที่สูงใน 20 จังหวัด พื้นที่ 54.97 ล้านไร่ เป็นพื้นที่ป่าต้นน้ำลำธาร ส่วนใหญ่ของประเทศ ประชากร 1.07 ล้านคน 2.71 แสนครัวเรือน คิดเป็น ร้อยละ 2 ของประเทศ ประกอบด้วยประชากรหลากหลายชนเผ่า ใช้ชีวิตร่วมกับป่า คุณภาพชีวิตด้าน เศรษฐกิจ สังคม สิ่งแวดล้อม การศึกษาและสุขภาพ ต่ำกว่าเกณฑ์ HAI (Human Achievement Index)
- ประสบการณ์และองค์ความรู้จากการดำเนินงานของมูลนิธิโครงการหลวง มากกว่า 5 ทศวรรษ และโครงการขยายผลตามแบบโครงการหลวงโดยสำนักวิจัยและพัฒนาพื้นที่สูงมากกว่า 2 ทศวรรษ มีความจำเป็นต้องดำเนินการขยายผลผ่านความร่วมมือ ความรู้ ความสามารถ เพื่อให้ครอบคลุมและทันเวลา ในพื้นที่ภูเขาและพื้นที่สูงจากระดับน้ำทะเล 500 เมตร ขึ้นไป รวมทั้งพื้นที่เฉพาะที่อยู่ระหว่างพื้นที่สูง ตามที่คณะกรรมการสถาบันพัฒนาพื้นที่สูงกำหนด 4205 กลุ่มบ้าน

- ความร่วมมือของ**ทุกภาคส่วน**ในการบูรณาการการดำเนินการ วิจัย และ บริการวิชาการ ขยายผลตามแบบโครงการหลวง โดยยึดปัญหาและความจำเป็นบนพื้นที่สูง และ การพัฒนาเชิงพื้นที่แบบองค์รวม ตรงตามเป้าหมายการพัฒนาพื้นที่สูงอย่างยั่งยืนของประเทศ
- มุ่งสร้าง**องค์ความรู้และนวัตกรรม**เพื่อยกระดับการพัฒนาพื้นที่สูง แบบองค์รวมอย่างยั่งยืน ภายใต้การบูรณาการ การดำเนินงานงานวิจัย การบริการวิชาการ ของทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้องเพื่อบรรลุเป้าหมายชุมชนบนพื้นที่สูง มีอาชีพ คุณภาพชีวิต ความเป็นอยู่และสิ่งแวดล้อมที่ดีขึ้นอย่างยั่งยืน

การดำเนินงาน

01 Phase 1 [2569-2572]

เลือกพื้นที่เป้าหมาย 10 พื้นที่

- เลือกพื้นที่ตามคำแนะนำ ความเห็นของ สถาบันวิจัยและพัฒนาพื้นที่สูง(องค์การมหาชน)
- ตามบริบทชุมชน 12 บริบท
- ตามระดับการพัฒนาชุมชน A B C

Need Assessment พื้นที่เป้าหมาย

- Desk research ฐานข้อมูลพื้นที่เป้าหมาย
- วิเคราะห์ Village profile ของพื้นที่เป้าหมาย
- Identify Demand side ของพื้นที่เป้าหมาย
- วิเคราะห์และ Identify ภาคิความร่วมมือที่ สอดคล้องกับ Demand side

Mapping and Matching Demand and Supply Side

- จัด Workshop นำเสนอ Demand side ต่อ กลุ่มภาคีความร่วมมือ Supply side
- Mapping and matching sub-sector Demand side and Supply side
- พัฒนาและจัดทำแผนปฏิบัติการ ตามกลุ่มทำงาน [Subsector]
- พัฒนา platform ความร่วมมือ แลกเปลี่ยน เรียนรู้และระบบการทำงานต่อเนื่อง เพื่อสร้าง พันธกิจร่วมระยะยาว
- ใช้ระบบ P-D-C-A และ วิเคราะห์ สังเคราะห์ ถอดบทเรียนการทำงาน

02 Phase 2 [2573-2577]

- พัฒนาระบบ RDTI System[Research Development and Technology Transfer and Innovation System]
- พัฒนาระบบ Mapping and matching Demand and Supply side ระดับจังหวัด เพื่อให้เกิดการขยายผล[เป้าหมายอย่างน้อย 100 หมู่บ้าน]
- พัฒนาระบบให้เป็นกลไกของยุทธศาสตร์ จังหวัด และแผนปฏิบัติการมุ่งเป้าบูรณา การข้ามหน่วยงาน ระดับ subsector

Phase 1 : 37 ล้านบาท พ.ศ. 2569 – 2572 [4 ปี] Phase 2 : 140 ล้านบาท พ.ศ. 2573 – 2577 [5 ปี]

รวมงบประมาณ 177 ล้านบาท พ.ศ. 2569 – 2577 [9 ปี]

แผนการดำเนินงานและงบประมาณ PHASE 1 [2569-2572]

37 MB

แผนการดำเนินงาน	69-70	71	72	ผลลัพธ์/ตัวชี้วัด	งปม. (MB)
การพัฒนาต้นแบบการทำเกษตรผสมผสานเพื่อการอนุรักษ์ป่าไม้บนพื้นที่สูง					16.0
เลือกพื้นที่เป้าหมาย 10 พื้นที่				ประชุมเชิงปฏิบัติการคณะทำงานความเชื่อมโยงแผนการวิจัย พื้นที่สูง กับยุทธศาสตร์ชาติและแผนสัญของประเทศ	0.5
Need Assessment พื้นที่เป้าหมาย:				คู่มือการประเมินความต้องการและความจำเป็นพื้นฐานชุมชนบนพื้นที่สูงแบบองค์รวม	0.5
Desk research ฐานข้อมูลพื้นที่เป้าหมาย				ผลการวิจัยและการสังเคราะห์ข้อมูล เศรษฐกิจ สังคม สิ่งแวดล้อม พื้นที่เป้าหมาย	2.0
Survey research เพื่อวิเคราะห์ Village profile ของพื้นที่เป้าหมาย				รายงานเชิงลึกการสำรวจ วิเคราะห์ สังเคราะห์ Village profile พื้นที่เป้าหมาย	10.0
Identify Demand side ของพื้นที่เป้าหมาย				รายงานวิเคราะห์ สังเคราะห์ ความต้องการ ความจำเป็นของพื้นที่เป้าหมายแบบองค์รวม	2.0
วิเคราะห์และ Identify ภาศความร่วมมือ(Supply side)ที่สอดคล้องกับ Demand side				คู่มือและรายงานการวิเคราะห์ กลั่นกรอง คัดเลือก ภาศความร่วมมือ ที่สอดคล้องกับ Demand side	1.0

แผนการดำเนินงานและงบประมาณ PHASE 1 (2569-2572)

แผนการดำเนินงาน	69-70	71	72	ผลผลิต/ตัวชี้วัด	งปม. (MB)
Mapping and Matching Demand and Supply side					21.0
จัด Workshop นำเสนอ Demand side ต่อภาคความร่วมมือ(Supply side)				เป้าหมายอย่างน้อย 10 ครั้ง	3.0
Mapping and matching subsector Demand side and Supply side				เป้าหมายอย่างน้อย 10 subsector	3.0
พัฒนาและจัดทำแผนปฏิบัติการ ตามกลุ่มทำงาน (Subsector)				เป้าหมายอย่างน้อย 10 subsector	3.0
พัฒนา platform ความร่วมมือ แลกเปลี่ยนเรียนรู้ และระบบการทำงานต่อเนื่อง เพื่อสร้างพันธมิตรร่วมระยะยาว				ระบบจับคู่ความร่วมมือ	2.0
ใช้ระบบ P-D-C-A วิเคราะห์ สังเคราะห์ ถอดบทเรียนการทำงาน				เป้าหมาย 10 ชุมชน	10.0

แผนการดำเนินงานและงบประมาณ PHASE 2 [2573-2577]

140 MB

แผนการดำเนินงาน	73	74	75	76	77	ผลผลิต/ตัวชี้วัด	งปม. [MB]
พัฒนาระบบ RDTI System[Research Development and Technology Transfer System							45.0
อบรมเชิงปฏิบัติการให้ความรู้RDTI System แก่มหาวิทยาลัย ภาคีเครือข่าย						เป้าหมายอย่างน้อย 50 มหาวิทยาลัย	15.0
ขับเคลื่อนกลุ่มมหาวิทยาลัยแกนนำ 9 ภูมิภาค						เป้าหมายอย่างน้อย 9 มหาวิทยาลัย	10.0
พัฒนา คลัสเตอร์ ขยายผลความร่วมมือกลุ่มมหาวิทยาลัย 9 กลุ่มภูมิภาค						เป้าหมายอย่างน้อย 100 มหาวิทยาลัย	20.0
พัฒนาระบบ Mapping and matching Demand and Supply side ระดับจังหวัด เพื่อให้เกิดการขยายผล							95.0
ขยายผล Mapping and matching ภายใต้ระบบ RDTI System สู่จังหวัด						เป้าหมาย 100 หมู่บ้าน	75.0
พัฒนาระบบให้เป็นกลไกของยุทธศาสตร์จังหวัด และแผนปฏิบัติการมุ่งเป้า บูรณาการข้ามหน่วยงาน						เป้าหมาย 20จังหวัด	20.0
Recommendations							5.0
การวิเคราะห์เพื่อจัดทำสมุดปกขาว “ข้อเสนอเชิงนโยบายในการขับเคลื่อน การพัฒนาชุมชนคาร์บอนต่ำที่ยั่งยืนในระดับชาติ”						ข้อเสนอเชิงนโยบายในการขับเคลื่อนการ พัฒนาชุมชนคาร์บอนต่ำที่ยั่งยืน 1 ข้อเสนอ	5.0

การพัฒนาต้นแบบการทำเกษตรผสมผสานเพื่อการอนุรักษ์ป่าไม้บนพื้นที่สูง

Package Name :การพัฒนาต้นแบบการทำเกษตรผสมผสานเพื่อการอนุรักษ์ป่าไม้บนพื้นที่สูง		บทบาทของ สสวท.: เป็นหน่วยงานที่สนับสนุนหลัก และ ประสานความร่วมมือกับเครือข่าย ว&ท
พื้นที่เป้าหมาย: พื้นที่/ชุมชน ตามระดับการพัฒนาชุมชน (A B C) และ บริบทของชุมชนบนพื้นที่สูง (๑๒ บริบท) ๖๑๖ กลุ่มบ้าน กลุ่มเป้าหมาย: กลุ่มก้าวหน้า (Mentor) ผู้นำในพื้นที่ กลุ่มเริ่มต้น ประชากรหลากหลายชนเผ่าซึ่งใช้ชีวิตร่วมกับป่า คุณภาพชีวิตด้าน เศรษฐกิจ สังคม สิ่งแวดล้อม การศึกษาและสุขภาพ ต่ำกว่าเกณฑ์ HAI (Human Achievement Index)	Key Players: <ul style="list-style-type: none"> ➢ มหาวิทยาลัย ผู้นำชุมชน วช. RPF สวช. สสวท. สวทช. ➢ หน่วยงานที่จัดทำฐานข้อมูล กรมป่าไม้ GISTDA สวพส., กรมพัฒนาที่ดิน ➢ การตลาด RPF Agricultural Entrepreneur, สวพส. ➢ การพัฒนา STI & Sustainability Mindset สวพส. มหาวิทยาลัย สสวท. วช. สวทช. ➢ ระบบและรูปแบบการสื่อสาร – กสทช. Operator (AIS, TRUE) 	ผลกระทบ (Impact) ที่เกิดจากการพัฒนาต้นแบบข้อริเริ่มหรือโครงการ คือ อะไร <ul style="list-style-type: none"> • ลด hot spot และ burn scar ที่เป็นปัญหา PM2.5 • เป็นพื้นที่สีเขียวที่เป็นแหล่งต้นน้ำของประเทศ • แหล่งอาหารที่ปลอดภัย /ความมั่นคงทางอาหาร • แก้ไขปัญหาความยากจน/เพิ่มรายได้ของเกษตรกร • ความอุดมสมบูรณ์ของระบบนิเวศ/ความหลากหลายทางชีวภาพ • สุขภาวะของประชาชนในพื้นที่ • ศักยภาพในการเรียนรู้ของประชาชนในการปรับตัวรองรับการเปลี่ยนแปลงในอนาคต
		Collaboration & Engagement: <ul style="list-style-type: none"> ▪ Mapping & Matching Demand & Supply side ภายใต้ R&D Technology transfer & Innovation System (RDTI) ▪ Regional collaboration (area based collaboration system ระดับจังหวัด/กลุ่มจังหวัด) ▪ การมีส่วนร่วมของภาคเอกชน ในและนอกพื้นที่
ผลผลิตและตัวชี้วัดที่สำคัญ: ภายในปี 2570 <ul style="list-style-type: none"> ▪ เทคโนโลยีและนวัตกรรมการผลิตและการตลาดของสินค้าเกษตร พืชท้องถิ่น ที่สอดคล้องกับบริบทของพื้นที่สูง รองรับเปลี่ยนแปลง อย่างน้อย 20 เรื่อง ▪ ชุมชนต้นแบบ อย่างน้อย 20 ชุมชน ▪ ชุมชนบนพื้นที่สูงยกระดับสู่สังคมแห่งการเรียนรู้ ยกระดับสู่เศรษฐกิจสีเขียว และคาร์บอนสุทธิเป็นศูนย์ อย่างน้อย 10 ชุมชน ▪ หน่วยงานเครือข่ายความร่วมมือภายในและต่างประเทศ ไม่น้อยกว่า 10 เครือข่าย 	Package นี้ จะสร้างให้เกิด Sustainability Mindset ได้อย่างไร ผ่านการดำเนินการประชุม ฐาน และความร่วมมือทำงานของกลุ่มเครือข่ายมหาวิทยาลัย ชุมชนและสังคม รวมถึงบุคลากร นิสิต และนักศึกษา ทำให้เกิดความตระหนักรู้ถึงความเชื่อมโยงและความสำคัญของตนว่ามีบทบาทและศักยภาพในการสร้างการเปลี่ยนแปลงที่ส่งผลกระทบต่อสังคมในเชิงบวก เพื่อให้เกิดความยั่งยืนทั้งในระดับองค์กรและสังคมส่วนรวม ทั้งด้านเศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อม	
ภาพอนาคตที่อยากเห็นของพัฒนาต้นแบบข้อริเริ่มหรือโครงการนี้เป็นอย่างไร <ul style="list-style-type: none"> • มีฐานข้อมูลการใช้ประโยชน์ทรัพยากร (One Map/Single Data) และการติดตามที่อัปเดตที่เป็นปัจจุบัน • เกิดรูปแบบการทำงานร่วมกันและความร่วมมือระหว่าง มหาวิทยาลัย/สถาบันวิจัย และหน่วยงานในระดับพื้นที่ จังหวัด กลุ่มจังหวัด อปท. • ยกระดับการพัฒนาชุมชน & ยกระดับรายได้ให้เหนือเส้นความยากจนและสามารถพึ่งพาตนเองได้อย่างยั่งยืน • ยกระดับมาตรฐานความปลอดภัยของอาหาร/การผลิต GAP เกษตรอินทรีย์ 		แนวทาง/กลไกที่สำคัญ ในการขับเคลื่อนและขยายผลต้นแบบข้อริเริ่มหรือโครงการ เพื่อไปสู่การพัฒนาที่ยั่งยืนและภาพอนาคตที่อยากเห็น: <ul style="list-style-type: none"> • แผนปฏิบัติการด้านการพัฒนาพื้นที่สูงอย่างยั่งยืน ที่มาจากการมีส่วนร่วมของผู้มีส่วนได้ส่วนเสียในพื้นที่ ประชาชน หน่วยงานรัฐ เอกชน ที่เกี่ยวข้อง ในการสนับสนุน • โครงการนำร่อง
Uncertainties (ความไม่แน่นอนของโครงการ ที่มี impact สูงมาก และมีโอกาสเกิดขึ้น 50:50/ Critical Success Factors คือ อะไร) <ul style="list-style-type: none"> • ระบบการให้ทุนวิจัย และงบประมาณที่เอื้อต่อการวิจัยและพัฒนา • โครงสร้างประชากรที่เข้าสู่ aging/super aging societies • ความตระหนักรู้และความมุ่งมั่นของผู้นำชุมชน/ท้องถิ่น/อปท. • การครอบครองพื้นที่ของนายทุน • ความก้าวหน้าในการกระจายอำนาจสู่ท้องถิ่น • นโยบายการเมืองชัดเจนต่อเนื่อง 		